

Oponentský posudek na diplomovou práci Bc. Hany Zichové

Retrospektivní pohled bývalých klientů Probační a mediační služby na sociální práci v trestní justici

1. Zaměření diplomové práce a její základní koncepce

Předložená diplomová práce (dále i DP) je věnována hodnocení významu, činnosti a výslednosti práce probačních úředníků v práci s pachateli trestných činů ze zorného úhlu těch, kteří ji v minulosti jako klienti Probační a mediační služby (dále i PMS) měli možnost osobně poznat. Potud je zaměření práce a její smysl nepochybně zajímavé a aktuální, i s ohledem na stále rostoucí nápad klientů PMS a rozšiřování kompetencí probačních úředníků.

Práce je zpracována v rozsahu cca 70 stran, obsahuje české i anglické shrnutí a přílohy se záznamovými archy polostrukturovaných rozhovorů.

Obecná, teoretická část práce představuje cca polovinu DP a je zaměřena především na popis vývoje, forem a problémů sociální práce v trestní justici, včetně jejího konstitucionálního zakotvení v systému státních orgánů působících v oblasti praktického uplatňování trestní politiky. Přestože jde převážně o kompilaci několika odborných publikací, dopustila se zde autorka jedné podstatné chyby, když neaktualizovala informace čerpané z odborné literatury vycházející z právní úpravy, která již byla v mezidobí aktualizována. Ač není autorka studentkou právnické ale filozofické fakulty, měla by přistupovat k právní materii velmi obezřetně a nespoléhat se na převzaté zdroje informací, aniž by si je ověřila krátkým nahlédnutím do příslušné normy, zde trestního zákoníku. Nedopustila by se pak zbytečných chyb, jako je tomu v tomto případě (srov. s.29 - § 65 odst.2, s.30 - § 88 odst.1, s.31 - § 60 odst.1, s.32 - § 76 a § 77). V roce 2009 přijatý a od té doby již několikrát novelizovaný trestní zákoník je, pokud jde o zvolené zaměření DP na výkon probační činnosti, základním právním předpisem, který je třeba dobře znát, přinejmenším v těch částech, které pojednávají o trestních sankcích. Neznalost, resp. nevyužití aktuální odborné literatury je patrné i pokud jde o chybějící výklad ohledně rozdílů mezi „obětí“ a „poškozeným“, kde se autorka omezuje pouze na lakonické uvedení této terminologie (s.34), aniž by alespoň stručně vysvětlila rozdíly mezi oběma instituty (srov. trestní řád a zákon o obětech trestných činů).

Empirickou část práce představuje výzkumná sonda, prostřednictvím které se autorka pokouší zjistit jak bývalí klienti hodnotí činnost PMS na základě svých vlastních zkušeností. Základním problémem této části DP je způsob, jaký diplomantka zvolila, když chtěla získat poznatky umožňující objektivní zodpovězení otázek, které tvořily věcnou strukturu DP. Již samotný výzkumný vzorek sestávající z bývalých klientů - odsouzených pachatelů trestných činů, vyžaduje zvláštní míru opatrnosti při vyhodnocování odpovědí na položené otázky (viz polostandardizovaný dotazník). Jsou-li však k dispozici pouze odpovědi čtyř bývalých klientů, nelze z takto získaných informací vyvozovat prakticky žádné relevantní závěry, o generalizaci takto získaných poznatků ani nemluvě. Nadto není použitý obrat „pohled bývalých klientů“ šťastně zvolený i proto, že není dostatečně konkretizován a lze si pod ním představit celou škálu hodnocení (od postojů, pocitů, stanovisek až po tvrzení, informace, apod.).

Ani doplnění nedostatečného počtu klientů PMS rozhovory se čtyřmi pracovníky z jednoho centra PMS nemůže shora uvedený metodologický nedostatek DP kompenzovat. Výsledkem je popis a interpretace nesourodých informací o fungování a výsledcích probační služby v určitém historickém a aktuálním kontextu bez možnosti jejich ověření a využití takových zjištění k formulování objektivně empiricky prokazatelných závěrů a doporučení. V nejlepším případě se zde jedná o pilotáž, nikoliv o kvalitativní výzkum, jak jej původně autorka DP zamýšlela provést.

Po formální stránce je patrné, že autorka není po stránce stylistické a gramatické ani zkušená ani pečlivá (např. opakování hovorového obratu „zkrátka“ na více místech práce, gramatická chyba ve slovu „klienty“ namísto „klienti“ na s. 35, apod.).

2. Doplňující otázky pro ústní obhajobu

V zájmu úspěšné ústní obhajoby je třeba, aby se autorka vyjádřila k následujícím otázkám, popř. svůj písemný text ještě ústně doplnila a věcně upřesnila:

- aktualizovala výklad právní úpravy alternativních sankcí a uvedla správně výčet možností, jaké má trestní soud k dispozici v případě, že dojde k porušení povinností a omezení tvořících jejich obsah (s. s.29 a nás.);
- opravila věcnou chybu uvedenou v odkazu č.8 a uvedla správně max. délku doby, na kterou lze uložit domácí vězení;
- vysvětlila a věcnými zjištěními doložila svůj závěr o potřebě následné práce s klientem po ukončení jeho kontaktů s PMS (s. 78);
- uvedla rozdíly mezi trestněprocesním institutem „poškozený“ a novým institutem „obět“ ve smyslu zákona o obětech trestných činů, včetně specifických aktivit probačního úředníka v těchto případech.

3. Celkové zhodnocení práce

Navzdory výše uvedeným nedostatkům doporučuji posuzovanou diplomovou práci připustit ještě k ústní obhajobě, kdy by ji za předpokladu úspěšného vypořádání se se všemi připomínkami oponenta a případnými připomínkami dalších členů komise, bylo možné klasifikovat známkou dobře.

5. září 2012

Prof. JUDr. Helena Válková, CSc.
oponentka